

Så får du som användare de leveranser du behöver vid upphandling av VA-verksamhet

– Vattenindustrins snabbguide till upphandlingsprocessen
och hur du som användare ställer krav vid upphandling
av VA-verksamhet.

Vattenindustrin

Sammanfattning

Som användare eller ansvarig för utrustning har du stora möjligheter att påverka det som ska levereras. Offentlig upphandling tillåter att alla leverantörer bjuds in till en dialog där du kan bilda dig en uppfattning om och få grundläggande förståelse för den leverans som ska upphandlas. Detta är något som Vattenindustrin rekommenderar att upphandlande

enheter utnyttjar, för att göra det enklare och effektivare att bli nöjd med det man köper. Du som ska använda produkten har synpunkter och erfarenheter som är oerhört värdefulla för inköparen att ta hänsyn till i upphandlingen. För att ytterligare underlätta vid inköp, använd de utvärderingsmodeller för upphandling av olika typer av leveranser som Vattenindustrin

tagit fram. Dessa kan användas både vid framtagande av upphandlingsdokument och vid utvärdering av anbud. Utvärderingsmodellerna samstämmer med de leveransavtal som finns för respektive modell och kan användas som de är eller så kan man välja de delar som passar.

Hur fungerar det med upphandling på din arbetsplats? Har du som användare av eller ansvarig för utrustningen möjlighet att påverka inköpet

Upphandlingar inom VA-branschen kan bli enklare och effektivare genom att du som ansvarar för utrustningen är med och ställer krav på vad som ska levereras. Vi inom Vattenindustrin vill med denna sammanfattande handledning underlätta upphandlingen inom VA-branschen och sträva mot ett inköpsklimat där du får det du behöver vid upphandling av VA-verksamhet. Vill du läsa mer om upphandling och upphandlingsreglerna? Konkurrensverket har en bra sammanfattning på: [Konkurrensverket.se](https://www.konkurrensverket.se).

Vad är offentlig upphandling?

Med offentlig upphandling menas de åtgärder som en upphandlande verksamhet tar till för att tilldela ett kontrakt eller ingå ett ramavtal för varor, tjänster eller byggentreprenader (2 kap. 13 § LOU) samt LUF.

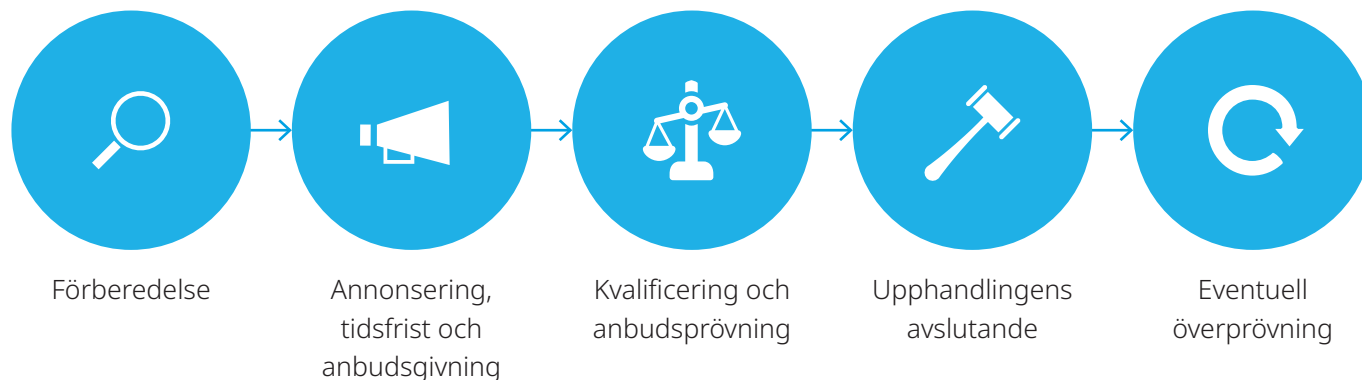
Syftet med offentlig upphandling är i första hand att ge alla leverantörer möjlighet att med samma förutsättningar erbjuda sina varor och tjänster till den offentliga sektorn, men också att främja konkurrensen på marknaden och på så sätt använda skattemedlen på bästa sätt.

Hur går upphandling till?

All offentlig upphandling styrs av tre lagar, LOU, LUF och LUK. Vill du veta mer om hur lagarna tillämpas kan du läsa mer i konkurrensverkets introduktion till upphandling, eller prata med er inköpare.

”Som man frågar får man svar” är ett gammalt talesätt som stämmer väldigt bra in vid upphandling. Ett grundligt förarbete ger alltid ett bättre resultat och sparar både tid och pengar i slutändan.

Processen* nedan ger en översikt över hur upphandling går till från den upphandlande enhetens perspektiv. Du som ska ansvara för utrustningen bör vara med i det förberedande arbetet samt utvärdering och val av leverantör, för att ställa krav på det som ska upphandlas.

* Källa: www.konkurrensverket.se/upphandling

Förberedelse

Steg ett är att identifiera vilket behov som finns och analysera hur det behovet kan tillgodoses. Därefter görs en plan för upphandlingen och kontraktets totala värde ska beräknas. Beräkningen av kontraktets totala värde görs för att se hur det förhåller sig till tröskelvärdena som avgör vilka upphandlingsregler som ska tillämpas. Mer om hur tröskelvärden tillämpas hittar du på Konkurrensverkets hemsida. Fundera redan i detta steg över vilket mål ni ska ha med upphandlingen, ska det vara totalekonomiskt lönsamt på sikt eller är det lägst pris för leveransen som är viktigast. Lägst pris per leverans är inte alltid det som i slutändan blir mest ekonomiskt.

Nästa steg är att upprätta ett så kallat förfrågningsunderlag. Förfrågningsunderlaget är det underlag för anbud som en upphandlande verksamhet tillhandahåller en leverantör inför en upphandling. Till förfrågningsunderlaget hör även de handlingar som kompletterar det. Förfrågningsunderlaget är grunden för upphandlingen och styr hela upphandlingsförfarandet. För dig som användare är detta steg oerhört viktigt. Det är här ni bestämmer vilka krav och kriterier som leverantörerna och deras leverans måste uppfylla. Var extra noggrann i detta arbete, det finns nästan obefintliga möjligheter att ändra i ett förfrågningsunderlag som gått ut.

Ett förfrågningsunderlag ska som minimikrav innehålla:

- 1** Krav på leverantören
Kraven ska vara rangordnade och utvärderade. Genom att använda de olika förslag till utvärderingsmodeller som Vattenindustrin tagit fram för olika typer av VA-projekt, se nedan, underlättas och struktureras framtagningen av de krav som gäller i upphandlingen.
- 2** Tekniska specifikationer
Vilka tekniska specifikationer behövs? Här kan man med fördel bjuda in alla leverantörer till en utfrågning för att få en grundläggande förståelse för de leveranser som upphandlas. Fundera på om det är bättre att fråga om att leverantören uppfyller dina behov, genom att fråga efter funktion istället för en viss leverans.
- 3** Särskilda villkor för fullgörande av kontrakt
Den upphandlande myndigheten får ställa särskilda sociala, miljömässiga eller andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Dessa särskilda kontraktsvillkor måste dock vara proportionella i förhållande till kontraktet i övrigt. Villkoren måste anges i förfrågningsunderlaget eller i annonsen om upphandlingen.

4 Kriterier för bedömning av anbud

Anbudsutvärdering görs av beställaren och bör ske i två steg. I steg ett sker en kvalificering av leverantören. De som klarar kvalificeringen och därmed passerat steg ett utvärderas sedan i steg två. Prövning utifrån andra kriterier än de som angivits i förfrågningsunderlaget får inte ske.

Enligt LOU 1 kap. 22 § antas det bud som antingen:

- är det mest ekonomiskt fördelaktiga med hänsyn till samtliga omständigheter eller
- har det lägsta priset

Väljer man det mest ekonomiskt fördelaktiga ska det klart framgå i förfrågningsunderlaget vilka kriterier som kommer att ligga till grund för kvalificeringen. I Vattenindustrins utvärderingsmodeller finns förslag på kriterier att utvärdera ifrån, baserat på vad det är du köper.

Vattenindustrin rekommenderar att en livscykelkalkyl (LCC) genomförs för att bedöma vilket alternativ som i längden är det mest ekonomiskt fördelaktiga.

Vattenindustrin rekommenderar att beräkningarna görs med en livslängd på 7, 10 eller max 15 år.

5 Administrativa bestämmelser

Till exempel anbudets giltighetstid, när sista anbudsdag är samt vilket upphandlingsförfarande som gäller.

6 Kommersiella villkor

- ♦ Avser vilka avtalsvillkor som ska gälla under avtalstiden. Till exempel vilka betalnings- och leveransvillkor som ska gälla.

Innan förfrågningsunderlaget färdigställs, bör du gå igenom krav och kriterier för att säkerställa att de är relevanta. Onödiga frågeställningar, kriterier och krav fördyrar upphandlingen och kan stänga ute vissa leverantörer, vilket försämrar konkurrensen och kan leda till rättsligt efterspel.

Annonsering, tidsfrist och anbudsgivning

I princip ska all offentlig upphandling annonseras. Annonseringen görs på olika sätt beroende på vilket upphandlingsförfarande som tillämpas och valet av förfarande avgörs av upphandlingens beräknade värde, typ av upphandlande myndighet och kategori av leverans. Viktigt är att anpassa tidsfristen till typ och omfattning av projekt och val av entreprenadform.

Kvalificering och anbudsprövning

Vattenindustrin har tagit fram följande modeller för upphandling av olika varor eller tjänster och finns på vår webb. Nedan finns även en kort referens till lämpligt leveransavtal för den vara eller tjänst som ska upphandlas.

Riktlinjer för utvärdering & upphandling av utförandeentreprenad inom VA-branschen

Entreprenader där beställaren tillhandahåller projekteringen kallas utförandeentreprenader. Vattenindustrin rekommenderar att leveransavtal AB04 används i dessa fall. AB04 innehåller allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader.

Riktlinjer för allmänna bestämmelser för leveranser av industriella anläggningar

Totalentreprenader avser entreprenader för processanläggning, utöver själva utförandet, även ska ta fram hela eller en väsentlig del av projekteringen. Det leveransavtal som rekommenderas av Vattenindustrin i detta fall är ABA 99 och avser allmänna bestämmelser för leveranser för industriella anläggningar.

Riktlinjer för utvärdering & upphandling av totalentreprenad inom VA-branschen

Totalentreprenader avser entreprenader för husbyggnation med tillhörande installation, utöver själva utförandet, även ska ta fram hela eller en väsentlig del av projekteringen. Det leveransavtal som tillämpas i detta fall är ABT 06 och avser allmänna bestämmelser för totalentreprenader angående byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten.

Riktlinjer för utvärdering & upphandling av konsulttjänster inom VA-branschen

Med konsulttjänster menas i detta dokument konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsverksamhet. Det leveransavtal som bör tillämpas här är ABK 09 och kan användas inom alla teknikområden, från inledande skeden på idéstadiet till avslutande detaljprojektering under utförandeskedet.

Riktlinjer för utvärdering & upphandling av produkter inom VA-branschen

En leverans kan definieras som en utrustning med en på förhand given funktion. För dessa fall finns några olika leveransavtal att tillämpa. Ingår omfattande montagearbete ska upphandling göras enligt NLM 10. När det huvudsakligen är fråga om en leverans som ska upphandlas är det NL17/ALOS 05 som ska användas. De innehåller ett antal standardiserade villkor som beställare och leverantör överenskommit för affärer gällande främst leveranser.

Riktlinjer för utvärdering & upphandling av kemikalier inom VA-branschen

Vid leverans av såväl standardvara som specialtillverkad vara till offentlig sektor kan bestämmelserna i ALOS 05 användas. Det kan även användas vid såväl enstaka köp som vid ramavtal.

Upphandlingens avslutande

Så fort som möjligt ska den upphandlande enheten meddela anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som fattats om att sluta ramavtal eller att tilldela ett kontrakt. Detta ska meddelas skriftligen och ska innehålla skälen för besluten. Vill du läsa mer? [Konkurrensverket.se/upphandling](https://konkurrensverket.se/upphandling)

Eventuell överprövning

Om en leverantör anser att en upphandlande myndighet har brutit mot lagen och om det samtidigt har medfört eller kan komma att medföra att leverantören lider skada, kan överprövning begäras. Vill du läsa mer?

[Konkurrensverket.se/upphandling](https://konkurrensverket.se/upphandling)

Vattenindustrin är branschorganisationen för konsulter, entreprenörer och produktleverantörer inom vattenrening och vattenbehandling. Vi arbetar för att skapa resilienta och långsiktiga lösningar där medlemmarna bidrar med innovation och kompetens för hållbara lösningar i ett gott affärsklimat.

Som branschorganisation tydliggör vi medlemsföretagens bidrag till att säkerställa en långsiktig och hållbar vatten- och avloppsförsörjning.

Det gör vi genom att:

Verka för ett gott affärsklimat

Vattenindustrin arbetar för att aktörerna i VA-branschen tillsammans ska hitta de bästa lösningarna på utmaningarna som vårt samhälle står inför, som klimatförändringar, ökad urbanisering kontra avfolkningsbygder, kapacitetsbrist och behov av ny teknik för att möta uppdaterade krav. För Vattenindustrins medlemmar är det viktigt att leverera lösningar av hög kvalitet och med ett långsiktigt perspektiv.

Vara en kunnig företrädare för medlemmarnas intressen

Vattenindustrins medlemsföretag har mångårig erfarenhet, bred expertis och erbjuder teknik i framkant. Vattenindustrin agerar för branschgemensamma intressen gentemot lagstiftare, myndigheter, VA-huvudmän samt andra aktörer och organisationer. Vårt övergripande mål är stärkt konkurrenskraft för våra medlemmar och för branschen som helhet.

Vara en kraftfull mötesplats för medlemsföretagen

Inom Vattenindustrin möts medlemsföretagen som kollegor för kunskapsutbyte, inspiration och samarbeten. Vattenindustrins medlemsföretag får kontinuerlig information, nyheter och exklusiva inbjudningar till branschens viktiga händelser.

Samlad kompetens för framtidens vatten

Vattenindustrin.se